

M A G Y A R K U R I R

Bétsből, Május' 1-ső napján 1818.

Orosz Birodalom.

Kotzebue kiadta nem rég Weimarban a' Frantzia ármáda' az Oroszbirodalomból való visszajövele után elégettetett holt embereknek és lovaknak azon laistromát, mellyet a' Petersburgi újság már még akkor olly megjegyzéssel kihirdetett volt, hogy a' feltett számok még nem egészszek, mivelhogy a' tartományok' Kormányozói már sokat megégettek volt addig, minekelőtte az Országglószéktől azon parantsolatot vették, hogy számlálják meg az elégetendő holt esteket. A' laistrom ez: Januarius 15 ig.

A' Minski Kormányozók alatt 1813-ban megégettek 18,797 embert, 2746 lovat.

Ugyan ott volt még hátra a' megégetésre 30,106 ember, 27,516 ló.

A' Moskaui Kormányozók alatt Febr. 3-dikáig 49,754 embert 27,856 lovat.

A' Smolenski Kormányozók alatt Febr. 20-dikáig 71,735 embert, 51,430 lovat.

A' Vilnaiban 72,203 embert, 9,407 lovat.

A' Kalugaiban 1,017 embert, 4584 lovat.

Mind egygyütt 243,612 embert 123,142 lovat.

Török Birodalom'

Konstantinápolyból olyan újságokról irnak, a' mi ott nem is újság, olly gyakran történik. Mind benn a' vá-

rosban mind künn néhány rendbéli gyuladások történtek. Leghevesebb volt ezek közt az, a' melly Perában Mártzius' 21-dikére viradó éjjel a' Svétziai Követ Paliw úr' épületében kiütött, és olly rettenetes pusztítást tett, a' milyen ugyan ezen napon 8 esztendőknél előtte a' nevezett külső várost semmivé tette, 's 18 órát tartott volt. Most 7 óra alatt 150 házat tett hamuvá. Olly hirtelenséggel erőt vettek a' lángok, hogy maga a' Követ úr is alig futhatott által feleségével 's öt gyermekeivel egygyütt a' szomszédjának az Austriai Cs. Követség' első Tolmácsának Testa úrnak házába. Majd minden házi butorai oda égtek; szép kertje is egészszen elpusztult.

Két Görög alattvalóit megölette a' Császár, kik közzül egygyikre nézve az a' nevezetes fordul elő, hogy ez egy fiatal Görög lévén a' Török hitre állott, de tselekedetét nem soká megbánván, vissza akart állani: 's olly megátalkodott volt, hogy azoknak szavát, kik néki azt tanátsolták, hogy titkon távozzék-el a' Török birodalomból 's az után olly vallásra álljon, a' milyenre neki tettzik, meg nem fogadta, hanem inkább akarta közönségesen tett vétkét közönséges halál által elmosni.

Frantzia Ország.

A' Rhodezi polgárok' perlekedése *Albyban* (folytatás): —

(10 dik ülés Aprilis' 6-dikán). — *Düpre* (egy bizonyság): Én mint látott tanú, semmit nem mondhatok, a' mit

mondok, mástól hallottam; Konstantné után beszéllek, kitől ezeket hallottam: Mansonnénak, úgy mond, rendelése lévén a' Bankal' házába menni, ő ott a' határozott órán megjelent, még pedig Pieret Rozsi nevű hajadonnal. Az alatt, hogy ezen két asszony személyly Bankalnéval beszélgetett, a' gyilkosok behurtozták oda Füeldes urat; Bankalné egy kabinéba köldötte Mansonnét; Bastide valami mozgást vévén ott eszébe, oda berontott, Mansonnét kiragadta 's meg akarta fojtani, de Jausion nem engedte, így riasztván-meg Bastidét: *Szerentsélen ember! mit akarsz; egy embernek megölése miatt már magadon kívül vagy, 's egygyel még fel akarsz áldozni!* Ezen szók után elkísérte Jausion Mansonnét az Annunciada klostromához.

Elölülö: A' szerint, a' mit ez a' tanú mond, úgy ítélnünk, hogy két asszonyember volt a' Bankal' házában, olyan, a' ki nem rózsese a' gyilkosság-nak. — *Mansonné:* Ez, úram, lehetséges, mert ezen estve sok ember volt ezen házában. — *Elölülö:* Nem beszélte az asszony valamit Konstantnének? — *Mansonné:* Nem jut eszembe, hogy beszéltem volna. De hiszem meg fog itt Konstantné is jelenni a' vallatáson; ő a' előkikérdeztetésekor nem vallotta ezen dolgokat, mellyekről Konstantné szolla. — *Elölülö:* Való az, hogy Konstantné a' kérdezősködő Birak előtt mindent tagad, a' miről nem tisztviselő személyeknek készséggel beszéll. — *Mansonné:* Jól van, majd meglátjuk, miként fogja magát kifejtetni, mikor itt fogunk egygyütt készülnötni. —

Combette (az egygyik Tanácsos): Ott volt-e Pieret leányasszony a' Bankal' házában? — *Mansonné:* Meglehet, hogy ott volt; de ezt ő nem mondta. — *Pinaud (egy másik tanácsos):* Maga Mansonné a' Rhodezi törvényszek előtt egyéb

felkiáltásai között azt is mondta, hogy a' bünösök még nintsenek mind elfogva! Az ítélőszek közönséges vallástétele kíván magától; nevezze-meg azokat, kik még nintsenek elfogva. — *Mansonné:* Egyébre semmire nem emlékezem; mindent megmondottam, a' mit mondhattam, új per kezdődött-el; más személyek is fogattak-el; kétség kívül ezen új perre is elő fognak engem szollítani, 's felelni fogok, ha kérdeznak. Most nem az én kötelességem másokat vádolni, tsak magamat tartozom védelmezni.

Boudet (a' Bankalné prokátora): Mansonné mondja ki tétovázás nélkül, hogy *Rendelésre* (Rendez-vous) ment-e a' Bankal' házába? — *A' Mansonné Prokúrátora:* Ezen asszonytól nem lehet itt oly dolgokat kérdezni, mellyeknek tudása senkit nem illethet. — *A' Mansonné prokúratorának vélekedését, valamint az egész ítélőszék, úgy a' hálgató közönség is helyesnek találta.*

Nagyon fontos volt France nevű tanúnak itt következő vallástétele: — A' Rhodezben kimondatott ítélet után való vasárnapon, így szoll France, én, és Desüfriem, Bonald, Frayssinet, 's Dübosc urak, újságvárából az árvaházba mentünk vala, a' hova a' Bankal' leánykáját beadták. Ez, tulajdon szájával beszéllette nekünk a' következőket: Engem' az anyám Mártz. 19-dikén estve a' háznak második emeletében egy szobába vitt alunni, de a' hol nem szoktam volt hálgni. Nállunk azon estve számos vendégek voltak, kik ott egygyütt ettek ittek. Lefekvésem után nagy lármát hallottam az utzán. 's megjédvén, egy igyben 's meztelen lábbal leszáadtam a' konyha' ajtaja mellett lévő ágyba, melyben közönségesen hálgni szoktam. Egy lyukon, melly az ágy' sírhangján volt, kukutálván, láttam, hogy néhány férjfiak egy urat vontzobnak-be. Közök láttam Bastidét, kit már esmertem; reá esmertem

Jausionra is, kit egy aszszonyoság, ki, egy más aszszonnyal egygyütt az ajtónak bezárásában foglalatoskodott. Egygyik ezen aszszonyok közzül magasabb és erősebb volt Mansonné aszszonyomnál, és egy hamuszín tollas fejtér kalap volt a fején. E' rőszszül érezvén magát, pálinkával segítettek rajta, 's mind kettőjüket az ablakon az utzára kibotsátották. Most már az említett urai az asztalra felültették, 's Váltóleveleket tévén elejébe parantsolták, hogy nevét írja alá, olly fenyegetéssel: *hogy vagy alá írja, vagy mindjárt meghal.* Bastide és Jausion tették elejébe a' Váltóleveleket; mellyet ő aláírván, azonnal elövettek egy olly nagy kést mint a' milyennel a' disznónak vérit szokták venni, 's a' mellyet Bastide a' ruhája alól huzott-ki, 's elvágta az ember' gégéjét. Jausion tette rajta az első dőfést, de eliszonyodván a' dolgot, abba hagyván Bastide hajtotta végre a' munkát. Utoljára Missounierrel is tétettek az emberen néhány dőfést. Celard és az apám a' lábait fogták; az anyám a' vért kavargatta kezével a' tseberben. (Ennekhallására nagy irtózást mutatott a' halgató közönség). — A' gyermek így folytatta szavait. A' gyertyát egy sánta úr tartotta. A' gyilkosságnak ulvégződésekor valami zendítést hallván Bastide a' konyha' végénél lévő kabinétben, így szollott: *Van-e ott valaki?* az anyám azt mondta, *hogy egy aszszony van benn.* Bastide így felelt: *Azt meg kell ölnünk.* — Ezen szókra kijött Mansonné a' kabinétből, 's Bastidének lábai elejébe borult. Mansonné az nap' délelőtt 9 órakor nálunk járt volt 's az anyámmal beszél; estve, minkeelőtte mi gyermekek lefeküdtünk, ismét oda jött, térdig lenyúló fátyol takarván a' testét. Neü nem tsináltak egyebet, tsak kezét a' megnoltnak hasára tétették (kétség kívül mikor megesketté). Bastide meggyőzni akarván magát, hogy

senki más nintsen jelen, az ágyamhoz is eljött; tettettem, hogy aluszom; Bastide kétszer tartotta az ábrázatom' felibe a' kezét, 's így szollott az anyámnak: Ezt a' gyermeket meg kell ölni, melyre az anyám 400 Frankért rea is állott. Azután affelett tanátskoztak, hogy mit tsinálnjanak a' megölt úrnak testével. Előbb úgy akartak, hogy belopják azt az ablakon a' Bankal' házába 's az ágyába fektetvén egy borotvát tegyenek a' nyaka mellé. Bastide és Jausion elmentek, hogy meglássák, véghez lehet-e vinni a' dolgot, de nem találtak lehetségesnek, mert valakit az ablakban láttak lenni. Így osztán arra határozták magokat, hogy a' testet vízbe vessék. Az anyám azután az asztalt 's a' mi véres volt, mindent megtörölgetett. Az apám ekkor éjjel nem jött többé haza. Engem más nap' reggel kiküldött az anyám a' mezőre, az atyámnak levelet küldvén, 's azt bizta reám, hogy mondjam meg néki, hogy a' tudvalévő dolgot vigye véghez. Az apám egy gödörnek ásásában foglalatoskodott; mindjárt gondoltam, hogy azt ő számomra ássa; megmondottam néki az anyám' izenetét; de az atyám megilletődve karjai közzé szoritott, és így szollott: *Nem tselekszem; viseld jól magadat gyermekem! 's távozz el innét.* Bastide zödikban jó reggel az anyámnál járt egy sétát zöld felső ruhában. A' gödörbe, mellyet az atyám számomra ásott vala, azon disznók közzül egygyiket temették, a' mellyekkel a' megölt úrnak véreit megittatták, 's a' mellytől megdöglött.

Dubernard (a' Jausion Prokátora): Figyelmetessé kívánom tenni az ítélőszeket arra az ellenmondásra, melly a' Mansonné és a' Bankalné leánykaja beszéljeik között talaltatik. Mansonné azt mondja, hogy ő férjfi ruhában ment Bankalhez: a' leányka ellenben, hogy ezen aszszony, aszszonyi ruhában volt ott. — *Mansonné: Dubernard ur! az úr az én*

kikérdezteéseimet figyelmetesen megolvasta, úgy-é? 's még is a' fontosságát nem vette észre. Nékem úgy tetszik, hogy ott a' van, hogy én *Albyban igazat fogok szollani.* — *Dübernard:* Igen, igen, aszszonyom! de ha az aszszony igazat szollott, úgy a' kis Bankal nem tudja mit beszél, 's éppen ez az, a' mit én vitatok. — *Combette:* Nem tetszené, aszszonyom! a' maga nyilatkozatásait még egyszer lebeszélni, hogy látnok, mennyiben egygyeznek meg a' kis leány nyilatkozatásaival. — *Mansonné:* Én úgy itélek, hogy már eleget mondottam; már igen sokáig is nyult az ülés. — Ezel az ülés berekesztetett.

(11-dik ülés). — Ezen ülésben Mansonnének *Rodat* nevű rokona jelent meg mint a' nevezetesebb tanú: — Én, így szoll ez, nem tudok egyebet, tsak a' mit Mansonnéól hallottam. Ő, mikor együtt találkoztunk, mindenkor nagy bosszankodást nyilatkozatott ki ezen történetért. Nagyon láttatott bánkodni a' megöletett *Fueldesért* 's ennek szerentsétlen fíjájért. Egyszer azt kérlette tőlem: hogy, ugyan ha *Mártz. 19-dikén* este Bankalnál lettem volna mit csináltam volna? Én így feleltem elragadtatással: Áldottam volna a' gondviselést, hogy ezen gyilkosok között vezérlett, hogy egy becsületes embert életben megtarthassak. — Igen, úgy mond, de hát ha semmi fegyver nem lett volna nállam? — Így vagy megölték volna engemet is, vagy kimenekedtem volna közülök, 's egyenesen szaladván az előjárókhöz, mindenekről jelentést tettem volna. — Ezen szavaimra Mansonné semmit se' felelt. — Egy más alkalmatossággal azt mondván nékem Mansonné, hogy ő semmit se' tud, ötöt még hamis tanúnak fogják tartani, azt kérdeztem tőle, hogy hát nem egy esmeretlen ember hozta-é ki ötöt a' kabinéből 's nem e' vezette-é onnét a' *Cité*

piatzára? — Mansonné így felelt nékem. Ugy van; megmondok mindent, ha ki vántatni fog azt is hogy *Jausion* volt az, a' ki.... Itt elharapta a' hugom a' szavát; én nem akartam az ő elhalgatott szavát találgatni; a' beszédjét egészen elérhetőnek gondoltam lenni. Én néki azt tanátsoltam, hogy senkit ártatlanul el ne vádoljon, egy bűnöst el ne halgasson, a' *Birák* előtt semmit el ne tagadjon. — Ezen beszéd után a' *Rhodezi* törvénytévő széknel a' tanúk' szobájában találkoztunk ismét össze, a' hol így szollott hozzám a' hugom: Gondolom-é, hogy ő a' Bankal' házában jelen lett volna? — Gondolom, mert maga mondta nékem hugomaszszony; a' közönség is tudja 's hiszi. Beszéljen ki hugom mindent igazán az ítélőszék előtt. — De, miként vallhatja meg azt valaki, hogy ezen házban volt? — Mennél nagyobb áldozatot teszen hugomaszszony, annál inkább menteni fogják hibás lépését. — Igen, de hát ha esküvés tartóztatná urambátyámat? — Az esküvés tsak úgy szent, ha az embernek szabadságában állott azt letenni vagy le nem tenni. — Igen, de ha urambátyámnak az életét montették volna meg, a' hobér' pallosára juttatná é azt, ki a' gyilkosok keziből kimentette? — Ezek voltak hozzám, így végzi szavait *Rodat*, a' Mansonné tulajdon szavai, ki az ülés után hozzám jöven elkor azt beszéltte, hogy a' Bankal' leánykájánál járván ez néki mindeneket előbeszélt, a' mi *Fueldessel* történt, t. i. hogy az asztalra tették; hogy magát védelmezni akarván, a' keszkenőt, mellyel a' száját bedugták volt, onnét eltaszította 's arra kérte a' gyilkosokat, hogy tsak annyi időt engedjenek, míg lelkét az Istennek ajánlhatja, melyre ezt mondotta: mindjárt fogsz te az ördöggel imátkozni. — Én mind ezeket, így végzette szavait a' hugom, egy más hajadontól is hallottam.

Elölülő: Mansonné hallá, mit beszélt a tanú: hát nem mond semmiben ellene. — *Mansonné*: Istenem! semmiben sem. — *Tajan* (a' Fuedes prokurátora): A' tanú azt mondá, hogy Mansonné azt mondotta néki, hogy adjon néki tanácsot, mert ha azt kívánja, azt is mondani fogja: hogy Jausion volt, a' ki... Kérem az Elölülő urat, hogy kérje meg Mansonnéól, hogy mi ezen elhalgatásnak az oka? — *Mansonné*: Én Rhodezben azt mondtam, hogy ezen szavaimra nem emlékezem: itt pedig most azt mondom, hogy mivel rokonom erősíti, igaznak kell lenni, hogy ezeket mondtam. — *Romiguere* (a' Bastide prokurátora): Mansonné azt beszélté Rodátnak, hogy a' gyilkosok megtagadták Fuedestől azt az utolsó vigasztalást, hogy imátkozhassék. Tegyen erről az aszszony meghatározottabb vallást; vagy czafolja-meg Radátot. Eddig csak felkiáltásokból állottak vallástételei; meg lehet, hogy csak kiáltozásoknak is fognak maradni. — *Elölülő*: A' Bastide' prokuratorának kívánsága az, hogy mondja-meg Mansonné, mi módon esett értésére, hogy a' szerentsétlen Fuedestől az utolsó imátságot megtagadták? — *Mansonné*: Magam hallottam. Megelégszik-e Romiguere úr ezen vallástétellel? — *Romiguere*: Mindenkor megelégszem, mikor igazat szoll az aszszony: de nem elégszem-meg azzal, ha csak annyi igazat mond, hogy a' gyilkosok között valamelyik a' feljebb felhozott káromló szót mondotta. Nem, mint a' Bastide védője, hanem mint ember, mint polgár, úgy kérdezem: hogy ki volt az, ki a' szerentsétlentől ezen utolsó kérést megtagadta? — *Mansonné*: (a' fátyolt az ábrázatjáról felemelvén, hathatós hangon): Bastide volt.

Dübernard (a' Jausion prokurátora) Eppen most azt mondá Rhodat, hogy

hozzá így szollott Mansonné: Jól van, nem bánom, ha uram bátyám akarja azt is mondani fogom: hogy Jausion volt az, a' ki... A' maga *Memoárjaiban* pedig nyilván erősíti ezen aszszony, hogy Rhodat előtt nem nevezte Jausiont, pedig, hogy az ő kifejezéseivel éljek, Gibraltartól fogva Archangelig mindenek erről beszéllnek; kérem hát az aszszonyt, hogy nyilatkoztassa ki magát nekem is Jausionra nézve olly világosan, mint *Bastidére* nézve Romigiernek kinyilatkoztatta. — *Mansonné*: Nekem magamnak nem jut eszembe a' dolog; de hiszem hogy igaz, minthogy rokonom mondja. — *Dübernard*: De hát még is ellenzöt erősít az aszszony a' Memoárjaiban? — *Mansonné*: Dübernard ur, mind csak ezen Memoárokat emlegeti, pedig ezek tele vannak eltagadásokkal. — *Dübernard*: Aszszonyom! emlékezzék ezen tulajdon szavaira: Albyban nem fogok hazudni. Mondja-ki hát azt az igazat, a' melly felől rég' ígéretet tett, midőn mindennek nevéhez kérjük, a' mi szent az embereknek. — *Mansonné* (olly ironias hangon, melyből akár ki észre vehette, hogy mit gondol): Ugy látom, Dübernard úr, hogy az úrra nézve nagyon homályos az igasság. — *Dübernard*: Ugy van; de ennek aszszony az okozója, mint hogy meg nem szünik találó meséléssel beszélni, 's az igasságot nyilván ki nem mondja. Én ha úgy volnék, első kötelességemnek esmerném lenni az igasságot a' Bírak 's a' társaság előtt kinyilatkoztatni. — *Mansonné* semmit se' szollván, az ábrázatjára eresztette a' fátyolt, leült 's halgatott.

Pinaud: Mansonnénak a' feljebb való tanuhoz intézett beszélgetéseiből az is látszik, hogy néhány hónapok után is jól emlékezett, hogy miképpen állottak a' Bankal' konyhájában a' holmik: annyi-vel jobban emlékezhettek azon személynék-

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A Pesten Apr. 25-dikén költ közönséges levelekben így irnak: —

Budán Apr. 13-dikán kezdődött a Tárnok Szék ülése a Sz. Léleknek segítségül hívása után Gróf Brunsvik József Magyar Királyi Tárnok Mester, és Cs. Kir. Belső Titkos Tanácsos személyes előlülése alatt. Az ő meghívására ezen szabad Királyi Városoknak küldöttjeik gyülekeztek össze, ugymint: *Budáról* Spoth György Ur, *Debreczenből* Fay János Ur, *Kassáról* Fedák János Ur, *Komáromból* Alistáli Laky Gábor Ur, *Pestről* Ságody István Ur, *Pétsről* Nagy Antal Ur, *Szakoltzáról* Jarabek Sigmund Ur, *Temesvárról* Mayer Ferencz Ur, *Zomborból* Putnik Antal Ur. A további ülések Nagyságos Berzeviczi Pál Helytartó Tanácsbeli Kir. Tanácsos mint Vice Tárnok Mesternek Elölülése alatt folytattatnak.

A Hazai Literaturának barátjai örömmel fogják hallani: hogy „Acta Literaria Musei Nationalis Hungarici Tom. I-mus” már a nyomtató sajtó alól kiszabadult. Azon szép nemzeti Intézetnek, mellynek gyarapodásán méltán ki ki örvendhet, ezen első gyümölcstét annál nagyobbra kell betsülnünk, hogy a benne foglalt dolgoknak fontosságát a külső Typographiai ékesség is emeli. Nyomtattatott a Magyar Univeritásnak műhelyében, ’s pompásságáról tsak azt mondhatjuk, hogy Didót és Bodoni híres Typographiai munkáik mellett méltó helyet foglalhat. Az előre fizető Urak Pesten Eggenberger Jós. Könyváros Urtól, vagy Királyi Tanácsos Miller Fer. Director Urtól nyomtatványaiat kezekhez vehetik.

* * *

Horváthországon Warasdon Kreutz Márton nevű polgár ’s egyszersmind az úgy nevezett külső Tanácsnak is tagja halt meg a múlt esztendőben, a kiválamint életében, úgy halálakor is megkülömböztette ma-

gát jótévősége által. Azon házi szegényeknek, kiket életében is segedelmével gyámolgatott, 41,752 forintokat hagyott, melly summa azoknak már három rátáiban ki is osztatott. Más szegényeknek is juttatott szép segedelmeket. Atyafijainak is eleget hagyott.

* * *

Ő Cs. K. Apostoli Felsége, Bellatintz helységet, Ns. Szala Vármegye Táblabirájának, Bellatintz tulajdonos birtokosának alázatos kérésére, mező városá tenni, és ott öt sokadalmaknak (országos vásároknak) tartatását megengedni, kegyelmesen méltóztatott, melly vásárok következő napokon tartatnak, ugymint, Jan. 20-dik, Febr. 24-dik, Apr. 25 dik, Jul. 15-dik, és Nov. 5-dik napján.

B é t s.

Ő Felségek a Császár és Császárné, Apr. 23-dikán *Triestből* Fiume felé útnak indulván, oda, délutáni 4 órakor szerentsésen megérkeztek.

* * *

A Bétsi újságban olly rendelés hirdettetett ki, hogy, mivel több olyan kérelmek érkeztek az Alsó Austriai Kormányozószerk’ elejébe, mellyekben a Dunán való Gőzhajózásra kizorító just kérnek némelly emberek, meghatározatott, hogy ezeknek tizen öt esztendőre való *privilegium* adatlássék, olly feltétellel, hogy mind azok, a kik ezen esztendőben Oktober’ utolsó napjáig a Dunán, a már kihirdettetve lévő rendelésekkel meg egygyezőleg, Posonytól fogva Bétsig, vagy pedig *Béts*től fogva *Kremsig*, vagy valamely más illy darab vizen, a magok gőzhajóikkal, helybehagyható próbaútat tesznek, ezen privilegiumban egyenlően részesüljenek ’s ezen jussal egyszersmind éljenek, ’s minden mások, kik a feljebb mondott hónap és nap után, hasonló hajózást akarnának felállítani, ebből a meghatározott esztendőknek olteléséig kizorittatnak.